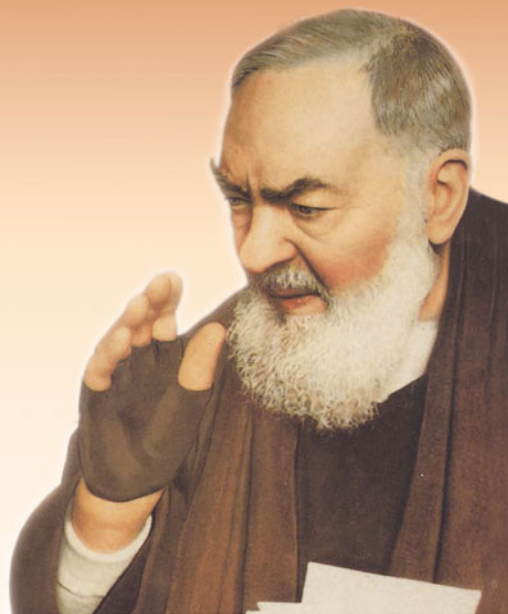

Antologie z listů světce z Pietrelciny

DUCHOVNÍ ODKAZ OTCE PIA 1

Tajemství
stigmat otce Pia

e-knihy

VĚDĚCTVÍ

Děkujeme Vám za nákup této e-knihy. Jsme rádi, že můžeme touto cestou přinášet dobré zprávy do světa digitálních médií.

Jestliže se Vám podařilo dokument stáhnout z nějakého webu bez placení, tak si jej, prosím, poříďte ještě jednou, férově, na našich webových stránkách <http://www.paulinky.cz/obchod/eknihy>. Může se Vám zdát, že je to zbytečné a že chceme na e-knihách vydělávat. I vydání e-knihy nás něco stojí, zejm. autorská práva, překlad a redakční práci. Vaše platby nám tak umožňují vydávání dalších elektronických titulů.

Nakladatelství Paulínky
www.paulinky.cz

Uspořádal Gianluigi Pasquale

DUCHOVNÍ ODKAZ OTCE PIA

1

První část antologie z listů otce Pia
týkajících se tajemství stigmatizace

© EDIZIONI SAN PAOLO s.r.l.,
Cinisello Balsamo, Milano, 2002

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2015
Petrská 9, 110 00 PRAHA 1
Tel.: 222 311 206
E-mail: paulinky@paulinky.cz www.paulinky.cz

ISBN 80-86025-53-5 (Tištěná kniha)
ISBN 978-80-7450-158-6 (PDF)
ISBN 978-80-7450-159-3 (ePub)
ISBN 978-80-7450-160-9 (Kindle/mobi)

Věnuji

*Giovanně Barban (*1944),
kterou miluji ze všech nejvíce,
protože je stále mou mámou.*

Přístupové cesty k tajemství otce Pia z Pietrelciny

Setkání s autentickými mystickými texty rozhodně není pro nikoho právě snadnou záležitostí. Práce na překladu antologie listů světce ze San Giovanni Rotonda (podle mého názoru velmi dobře uspořádané) mne o zmíněné nesnadnosti opět hluboce přesvědčila. Z čeho tyto obtíže pramení?

V první řadě je třeba velmi důrazně podtrhnout skutečnost, že sami mystici zakoušejí nesmírné těžkosti s tím, jak svou zkušenost druhým sdělovat. Autor listů obsažených v této knize sám relativně často hovoří o trýz-
ni, kterou mu snaha o sdělení v zásadě nesdělitelného působila. Musíme si uvědomit, že osobní sebedarování je vždy výhradním právem darující se osoby. To platí i v mezilidských vztazích, ale v míře ještě mnohem rozhodněji to platí pro sebedarování Boha člověku. Zakoušení Boha může člověku dát jedině sám Nejvyšší.

Mystik se tedy pokouší popsat to, co je nevýslovné, snaží se vyjádřit nesdělitelné, a tak se velmi často uchyluje k analogiím a k symbolickému způsobu vyjadřování. Nezapomínejme, že otec Pio psal dopisy, s nimiž se nyní

setkáváme i v českém překladu, svým duchovním vůdcům. Počítal tedy rovněž s tím, že tito adresáti porozumí jeho výpovědím také na základě své vlastní velmi bohaté duchovní zkušenosti. Z řečeného vyplývá, že podobné nároky kladou tyto listy nevyhnutelně i na ostatní čtenáře. Vybrané spisy z *Epistolaria* otce Pia lze číst s užitkem jedině tehdy, když tak budeme činit meditativním způsobem, když zapojíme do poctivého úsilí o porozumění také svou vlastní duchovní zkušenost. Kdo ale může tvrdit, že jeho vlastní duchovní zkušenost je na takové úrovni, aby se plně vyrovnal s tím, co mu sděluje náš autor? Jsme obdarováni, avšak tento dar vždy přesahuje naše schopnosti přijímat.

Jestliže sama četba je náročná, pak překládat mystické texty je často nadlidský úkol. Analogický a symbolický ráz vyjadřování velmi hluboce propojuje formu a obsah sdělení, podobně jako je tomu u poezie. Jemné odstíny slov vyjadřujících citění a hloubku prožitku lze v jiném jazyce přesně odměřovat jen velmi těžko. Nemalé potíže působí také specifická antropologická terminologie. Z řečeného vyplývá, že celá řada pasáží v listech otce Pia je přeložitelná jenom přibližně. Obecně platí, že překlad nikdy nemůže nahradit originální znění, pro překlad mystických textů to ovšem platí dvojnásobnou měrou. V případě světce z Gargana¹ se k tomu připojuje skutečnost, že v jeho listech se střetáváme s literárním stylem odpovídajícím zvyklostem devatenáctého století a s celou

1 Gargano je oblast v Itálii, kde otec Pio žil a působil.

řadou nářečních prvků, které nejsou vždy bezprostředně srozumitelné ani dnešnímu italskému čtenáři.

Nyní bych si dovolil upozornit na některá specifika stylu stigmatizovaného mystika, která rozhodně nejsou pouze čímsi podružným. Na první pohled se někomu může zdát nezvyklé, že náš autor hovoří relativně často o sobě a zejména o své duši ve třetí osobě jednotného čísla. To je zcela evidentně projev úsilí o odstup od sebe sama a o pokud možno co nejobektivnější popis vlastních duchovních stavů. Dále se nám zdá být vhodné upozornit na skutečnost, že náš mystik, když hovoří o vtěleném Slovu, používá prakticky výhradně jeho jména „Ježíš“ bez dalších christologických titulů, což odpovídá přednostnímu zaměření na lidství Muže z Nazaretu. Právě uvedený důraz je plně v souladu s františkánskou spiritualitou a se zaměřením na následování a napodobování Galilejského, na nesmírně intenzivní prožívání tajemství Mistrova života.

Velmi zajímavým jevem je, že světec z Gargana často nedokáže hovořit o Bohu a o Ježíši ve třetí osobě jednotného čísla, což by mohlo vyvolávat dojem nepřítomnosti toho, o kom se hovoří, a přechází zcela spontánně do rozhovoru s Bohem a s Ježíšem. To rozhodně není nic strojeného. O našem mystikovi platí podobně jako o svatém Františkovi z Assisi, že se nemodlil, ale že se opravdu modlitbou stal.² (Podotýkáme, že na některých místech

2 „Zdá se mi, že čas letí velmi rychle a že ho nikdy nemám dostatek pro to, abych se dost modlil. Cítím velikou zálibu v dobrém duchovním čtení, čtu ale velmi málo, poněvadž mi to znemožňuje mé chatrné zdraví,

kvůli lepšímu rozlišení píšeme zájmena označující Boha a Ježíše s velkým počátečním písmenem.)

Pozornému čtenáři by nemělo uniknout, že náš mystik se ve své korespondenci se svými duchovními vůdci ocitá ve dvou základních rolích. Pokud se jedná o vlastní nitro a duchovní stav, je náš světec často úzkostlivý, nejistý, někdy dokonce skrupulózní. V určitých momentech se ale role obrací a náš mystik se ocitá v úloze toho, kdo druhému pomáhá, kdo ho ujišťuje o Boží blízkosti, dobrotě a velkodušnosti. Tehdy je otec Pio klidný, věčný, jistý a pevný. Víme, že náš světec byl excelentním duchovním vůdcem. Maně nám na myslí vytane otázka: Jak to, že znalec duchovního života a mystik potřebuje někoho jiného, aby mu pomáhal a radil? Je to velké znamení, že duchovní život, byť je čímsi navýsost intimním („Je nutno chránit tajemství velkého Krále.“), není nikdy zcela privátní záležitostí. Bůh si přeje, abychom si navzájem pomáhali na cestě ke spáse i v našem duchovním růstu, a tak i svatí nutně potřebují pomoc těch druhých, učedníků, spolubratří, kněží. Toto velké svědectví pokory a úsilí o duchovní opravdovost, které nám staví před oči jeden z největších mystiků dvacátého století, by nás mělo vést k zamyšlení nad potřebností duchovního vedení i v našem životě, v počáteční a v trvalé formaci. Nebyla tato praxe až příliš opomíjena? Kde ale nalézt opravdové duchovní vůdce?

a poněvadž jakmile otevřu knihu, tak se po krátkém čtení nacházím ihned velmi hluboce usebrán a z četby se stává modlitba.“ (List z 1. listopadu 1913)

Nyní k vlastnímu obsahu listů, které jsou fascinujícím a – popravdě řečeno – mnohdy také drsným a drásavým svědectvím o klíčové etapě duchovního života otce Pia. Jedná se o údobí temné noci ducha a o proces jednotlivých fází stigmatizace. Co to všechno znamená, jak se k tomuto nevýslovnému tajemství stavět?

Dlužno důrazně podotknout, že náš světec uvedené tajemství prožíval, ale zároveň to pro něho bylo rovněž nesmírné tajemství. Zdá se mi, že mysterium temné noci by bylo možno vnímat jako definitivní vrůstání člověka do tajemství Trojjediného. Cožpak spása není spodobením člověka s Bohem?

Tajemný dialog lásky ve věčné Trojici mezi Otcem a Synem lze popsat následovně: Otec věčně plodí Syna tak, že mu dává všechno, co má. Darovat život Synu pro Otce znamená v první řadě jistou formu sebezmaření z lásky k Synovi, vyjití ze sebe, přebývání v Synovi. Syn koná to, co vidí, že činí jeho Otec, a tak i on zmaří sebe z lásky k Otci, vychází ze sebe, aby přebýval více v Otci nežli sám v sobě. Vzájemně darované božství je pak osobou Ducha, jenž vychází primárně z Otce a sekundárně také ze Syna. Jak se ale ono vyjití ze sebe – extáze – projevuje v lidském životě? Odpověď je nabíledni: Vrcholným přepisem této extáze je smrt Ukřižovaného, který všechno, co má, dává Otci. Vzkříšení je pak projevem a přepisem přebývání Syna v Otci, v jeho slávě. Velikonoční drama je tedy zjevením vnitrobožské perichoreze³.

3 Perichoreze – přebývání v druhém.

Prolnutí tohoto nevýslovného mysteria do lidské existence nám pak dává skrze Ježíše a v Ježíši možnost zakoušet Boha a vstupovat do Boha.

První oporou tohoto našeho tvrzení je skutečnost, že vrcholné mystické stavy jsou vždy mezním prožitkem na pokraji smrti, vyjití ze sebe. Proto je křesťanská mystika nevyhnutelně spjata s tajemstvím Kristova kříže. Nezapomínejme, že když chtěl Boží Syn vstoupit do našeho srdce, musel projít sebezmařením (srov. Flp 2,7) a vyjít dokonale ze sebe na dřevě kříže. To je také cena jeho přebývání v nás, jak se zpřítomňuje v eucharistii. Když chtěl Boží Syn vstoupit do našeho srdce, musel zemřít, to je také cena naší spásy, našeho spodobení s Trojjediným. Být milován, mít Ježíše ve svém srdci, to je nesporně oblažující. Ovšem naše duchovní dospělost vyžaduje, abychom se Bohu připodobnili, abychom dorostli k odpovědi lásky, abychom i my prošli sebezmařením, extází, a tak směli přebývat více v něm než sami v sobě. Zmíněné sebezmaření a vyjití ze sebe je ale pro nás nesmírně obtížné, to je ona temná noc, v níž vykvétá čirá víra, naprosto nezištná láska, vše přemáhající naděje navzdory neprostupné temnotě beznaděje. To je ona trýznivá noc přerodu duchovního děcka v dospělého Božího syna nebo v dospělou Boží dceru.⁴

4 „Když mne chce naplnit potěchou, pak mi nechává pronikat srdcem onoho ducha, který je cele ohněm, a vypravuje mi o svých slastech. Ale když se chce radovat On sám, pak mi vypravuje o svých strážních a vyzývá mne prosbami i svými příkazy, abych vystavil své tělo tomu, co slouží k ulehčení jeho strádání.“ (List z 1. 2. 1913) – Příklad perichoretického milování. Ježíš

Temná noc je tedy zácvikem do dospělé odpovědi lásky silnější než smrt (srov. Pís 8,6). Nemělo by nás tudíž udivovat, že na počátku celého procesu je prožitek Božího přebývání v našem nitru, prožitek plný radosti, prožitek jistě oblažující. Pak následuje sebezmaření, temnota, trýzeň, extáze, přebývání v Bohu. Dovolím si říci, že četba této antologie mne nesmírně obohatila, neboť jsem směl vidět, jak se tajemství trinitárního dialogu lásky mezi Otcem a Synem promítá do konkrétního lidského prožívání.

Vedle trinitárního rozměru tajemství temné noci je tu nevyhnutelně také rozměr podílu na tajemstvích Ježíšova života, jedno totiž velmi úzce souvisí s druhým, jedno podmiňuje druhé. To je zákon vtělení věčného Slova, který se projevuje v našem duchovním životě. Dá se říci, že Ježíšovo vyjití ze sebe mělo dimenzi sestupu do podsvětí, do temnot lidské smrti. Jan Pavel II. ve své knize *Překročit práh naděje* hovoří velmi podnětným způsobem o tom, co je to očistec. Není to místo trestání, ale místo dozrávání do plnosti připodobnění se Kristu a Trojjedinému. Mystici pak zviditelňují zejména v temné noci to, čím očistec vlastně je. Lze říci, že otec Pio v prožitku temné noci zakoušel podíl na Ježíšově sestupu do hlubin smrti, do propasti, do očistce a možná ještě poněkud hlouběji.

V případě našeho mystika se ale uskutečňuje ještě cosi jiného. On si bytostně přál vzít na sebe důsledky hříchů ostatních lidí, přál si nést spolu s Ježíšem břemeno kříže.

umírá, aby mohl přebývat v našem srdci; my umíráme, abychom směli přebývat v jeho srdci.

Hospodin tuto jeho až opovážlivou prosbu vyplnil měrou vrchovatou.

Podobně jako Nazaretský se Pio mohl jaksi „stát hříchem“ (srov. 2 Kor 5,21). Tím si můžeme vysvětlit, jaké znechucení náš mystik v nejhlubším bodě temné noci zakoušel, když sám o sobě hovořil jako o nečistém zvířeti. V jednom rozhovoru za svého života náš autor pravil, že je trýzní pro duše. Dovolím si přiznat, že četba a překládání zejména některých velmi exponovaných pasáží tohoto výběru listů světce z Pietrelciny mi dala výše uvedenou skutečnost poněkud hlouběji zakusit. Autentické mystické texty nás vyvádějí z míry a navozují v nás krizi. Zakoušení této obtížnosti nás však ujišťuje o tom, že jako čtenáři nekráčíme nesprávným směrem.

Jak je ale možné, že k viditelné stigmatizaci dochází nikoli před prožitkem temné noci, ale až tehdy, když se schyluje k jejímu závěru? Víme již, že vrchol extáze uvádí mystika do Boha, do Božího Syna, do zakoušení vrcholného stadia perichoreze. Odpověď na výše položenou otázku se zdá být jednoznačná: Stigmata jsou podílem na těch ranách, které na svém těle nese až do skonání světa Vzkříšený (srov. Jan 20,20; 20,27) přebývající v Otcově srdci. Tomu by odpovídalo i to, že otec Pio sebe sama definoval jako živého mrtvého a ustavičně umírajícího živého.⁵ Nezapomínejme, že autentická mystika je vždy úzce spojena s tajemstvím smrti a vzkříšení, je

5 „Zranění, které ve mně bylo znovu otevřeno, krvácí a krvácí stále. Jenom tahle rána by stačila k tomu, aby mi způsobila tisíckrát smrt. Ó můj Bože, tak proč vlastně neumírám?“ (List z 5. září 1918)

vždy jaksi na přechodu z tohoto světa k Otci. To ale také znamená, že ve Vzkříšeném se setkáváme s paradoxem oslavení, které se snoubí s tím, že Ježíš tajuplně setrvává ve své agonii z lásky k nám až do skonání věků. Lidský rozum tu umdlévá, naše chápavost není s to porozumět tajemství, které je přítomno v Bohu a zpřítomňuje se na mešním oltáři.

Jestliže ale náš mystik prošel temnou nocí a žil v ustavičném umírání z lásky k Bohu a k druhým, pak také můžeme docela dobře pochopit, že měl moc pronikat do srdcí druhých lidí. V tom také tkví jeho schopnost porozumět lidskému srdci, kterou tolikrát osvědčil jako zpovědník a duchovní vůdce. Jen za cenu vyjití ze sebe, za cenu umírání z lásky je možno dojít perichoreze – přebývání v druhém. Jaký div, že tento chudý bratr je tolik milován, ctěn a podobně jako Ježíš přitahuje druhé k sobě (srov. Jan 12,32).

Každý velký světec a mystik vydává svědectví a stává se velkolepým zdrojem inspirace. Podobně jako svatý František z Assisi potřeboval, aby se jeho vykladačem stal jiný světec, tentokrát teolog Bonaventura z Bagnoregia, tak také bratr Pio potřebuje, aby po něm přišel nějaký velký teolog, jenž by otevřel velkou pokladnici jeho spisů. Pravzorem zmíněné zákonitosti je sám Ježíš, který také potřeboval svého „teologa“, jímž se stal nejprve svatý Pavel a posléze Jan. Doufejme, že se i v případě otce Pia co nejdříve někdo takový najde a vnese světlo do nesmírných hlubin, které se před námi v jeho *Epistolariu* otevírají. V dané souvislosti je také třeba podotknout,

že teolog nemůže být rozhodně spokojen s celou řadou knih, které dnes o otci Piovi vycházejí. Spousty teologicky i literárně často průměrných až podprůměrných prací vyvolávají obavy, že propast právě hlubiny bude zakryta jakýmsi kýčovitě odpudivým náhrobkem.

Jedno je ale zcela jisté již na první pohled: Vzhledem k tomu, čím se inspiroval velký františkánský a kapucínský mystik, by bylo třeba prozkoumat jeho zkušenost jednak na základě františkánského poselství, jednak ho srovnat s dílem svatého Jana od Kříže. Na základě tohoto srovnání by se zřejmě ukázaly nejen styčné body mezi oběma školami duchovního života, ale také originalita jedné i druhé cesty a také pravá jedinečnost mystické zkušenosti svatého otce Pia z Pietrelciny. Taková práce by ovšem vyžadovala zcela nevšední teologickou a spirituální erudici i několik let intenzivní námahy při analýze textů.

Na závěr bych si dovolil vyjádřit upřímné přání, aby tyto řádky směly představovat hlubokou omluvu za nespravedlivé příkoří, které před drahnými desetiletími způsobil svatému bratru kapucínovi jeden věhlasný bratr františkán.

Prof. Ctirad Václav Pospíšil OFM

PŘEDMLUVA K ITALSKÉMU VYDÁNÍ

Vy jste listem Kristovým (2 Kor 3,3)

„My, kdo máme milost víry v Krista, zjevitel Otce a Spasitele světa, máme povinnost ukázat, k jaké hloubce může člověka dovést vztah k Božímu Synu.

Velká tradice mystiky v církvi Východu i Západu může v této záležitosti vykonat mnohé. Tato tradice ukazuje, jak může modlitba postoupit coby pravý a vlastní dialog lásky natolik, že lidská osoba dojde až tak daleko: že je božský Milovaný jí totálně vlastní, že citlivě reaguje na dotek Ducha svatého, že se ve svém srdci synovsky vydává Otcí. Tak člověk dochází k živé zkušenosti Kristova příslibu: »Kdo mě miluje, toho bude milovat můj Otec a také já ho budu milovat a dám se mu poznat« (Jan 14,21). Jedná se o proces, který je úplně ve znamení milosti, který však zároveň vyžaduje silné duchovní nasazení a obsahuje také bolestná údobí očišťování (temná noc), ale nakonec ústí rozličnými způsoby do nevyhovitelné radosti, již mystici prožívají jako manželské sjednocení.¹

1 Citovaný text pochází z publikace apoštolský list *Novo Millennio ineunte*. Překlad C. V. Pospíšil. Olomouc, MCM 2001, s. 17 – pozn. překl.

Tyto výroky, které se nacházejí v nedávno se objevivším apoštolském listu Jana Pavla II. *Novo Millennio ineunte* (33), velmi jasně vyjadřují záměr této nové edice *Epistolaria* otce Pia z Pietrelciny. Bude se jednat o sérii tematických antologií, aby se tak širšímu publiku zpřístupnila spiritualita otce Pia. V listech napsaných světcem z Gargana se jasně projevuje jeho osobnost, kterou bychom mohli definovat jako hluboce, ba tragicky duchovní. Vyjevuje se tu také jasný záměr jeho existence jako křesťana a kapucína, totiž to, že hluboce touží, nakolik je to jenom člověku možné, aby naplňoval v nevýslovné lásce své totální sebedarování a aby spojoval v sebeobětující se lásce Boha stvořitele a vykupitele s lidmi, kteří jsou mu tak nesmírně vzdáleni.

Otec Pio představuje postavu, která vzbuzuje prakticky jednomyslný univerzální zájem, a to především díky moci, která z něho vyzařuje, a také kvůli jasnosti jeho náboženské zkušenosti. Tím vším světec z Gargana povzbuzuje duše k tomu, aby se obracely v síle Ježíšem darované milosti k Bohu Stvořiteli a k věčným hodnotám. Ještě více než jeho stigmata představuje velké znamení doby celá jeho jedinečná a neopakovatelná osobnost spjatá s velkolepým poselstvím o smíření. V otci Piovi se tak setkáváme s živoucím znamením doby, jak o tomto tématu hovořili koncilní otcové v letech 1962–1965 při jednáních II. vatikánského koncilu. Mezi taková znamení doby koncilní otcové zařazují především taková, která přímo dokládají přítomnost Boha ve světě a jeho spasitelský záměr s člověkem. Je

třeba především připomenout následující znamení: osobní svatost věřícího, která dosvědčuje trvalou novost evangelia; dále lásku, která je rozlišujícím znakem každého opravdového Kristova učedníka (srov. *Lumen gentium*, 39–42); nezbytnost utrpení a kříže pro spásu každého, kdo hledá mír a spravedlnost (srov. *Gaudium et spes*, 38); mučednictví jako svrchované znamení lásky a věrnosti života evangelnímu ideálu (srov. *Lumen gentium*, 42); respekt k důstojnosti člověka (srov. *Gaudium et spes*, 63–72); úsilí o mír (srov. *Gaudium et spes*, 77–90).

Tomu, kdo měl možnost pročíst všechnu dokumentaci a celou řadu svědectví shromážděných v době kanonizačního procesu otce Pia, musí být zcela zřejmé, že světec z Gargana představuje příklad svatosti dvacátého století právě proto, že dokázal zprostředkovat zvěst věčného evangelia pomocí těch znamení doby, která vypočítává poslední ekumenický koncil. Právě z tohoto důvodu také zástupy křesťanů, ale také těch, kdo nejsou křesťany, i dnes přicházejí k hrobu bratra kapucína. Tihle lidé mají za sebou nejrůznější životní zkušenosti a prošli si obdobími těch nejbezradnějších ideologií. A právě pro ně pro všechny nyní otec Pio představuje jakési znovuoobjevení smyslu života. Jeho osobní existence v sobě nese jednoznačně rysy čehosi, co je až na hranici uvěřitelnosti, a přece před námi vytyčuje zcela reálnou nabídku smysluplného křesťanského života. Jedná se o cestu, na níž se má naplňovat Boží záměr pravdy a spásy.

Když mám nyní u příležitosti vydání prvního svazku představit novou sérii publikací, která bude věnována

listům otce Pia z Pietrelciny, pak musím projevit velké díky nejen editorovi těchto knih, ale také otci Gerardu di Flumerimu OFM^{Cap.}, jenž je neúnavným a velmi kompetentním vicepostulátorem kauzy svatořečení stigmatizovaného z Gargana, za to, že svolil k reprodukci listů z kritického vydání obsaženého ve čtyřsvazkovém *Epistolariu* otce Pia. Tím se širokému publiku otevírá cesta ke skutečnému pokladu spirituality otce Pia. Tuto spiritualitu bude ještě nutno z řady hledisek patřičně prozkoumat. Vyjadřuji nakonec vřelé přání všem těm, kdo se hlouběji zajímají o svatého z Pietrelciny, aby jim četba těchto svazků pomohla na cestě objevování opravdové velikosti a krásy duchovního světa otce Pia.

Řím, 31. března 2002, Velikonoce Kristova vzkříšení

*Bratr Florio Alessandro Tessari OFM^{Cap.},
generální postulátor Řádu menších bratří kapucínů*